

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Dispvtaones Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Qvibus Vniversa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 2. De scientia Dei circa possibilia, & alia extra se.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

dentia. Et hoc verum est tantum de scientia quæ paritur concurrente obiecto cum potentia cognoscente, vel illam determinando causaliter & excitando per seipsam, vel sui speciem illi imprimendo quæ causaliter determinet. Tunc enim sicut obiectum est causa cognitionis concurrente aliquo modo, & non pure terminando, aut occasionaliter tantum determinando: ita est prius illa natura ordine seu causalitatis & dependentiæ. At Dei scientia, quæ Deus scit experimentaliter se scire quicquid scit, non ita concurret ad seipsam, sed est actus simplex, improductus, & independens à seipso, & ab omni concursu sui ipsius. Differt autem determinatio pure occasionalis à causali: quia illa offert tantum intellectui obiectum quod cognoscat, per vim quam habet de se sufficientem & perfectam atque completam ad cognoscendum omne intelligibile. Hæc autem supplet indigentiam aliquam & imperfectionem intellectus de se non sufficientis ad cognoscendum obiectum, quævis alioqui per se intelligibile, nisi iuuetur concursu aliquo obiecti per seipsum, aut per speciem sui. Secundo, potest intelligi obiectum esse prius subsistendi consequentiæ: quatenus scilicet si obiectum scitur esse, est: sed non sequitur vice versa, quod si est, scitur esse. Et de hac solum prioritate procedit obiectio. Verum neque inter scientiam Dei, & experimentalem ipsius sensum seu notitiam, quæ est ipsamet eadem scientia quæ Deus scit intelligenter, id est, intelligendo se scire, ipso eodem actu, in tota sua perfectione essentiali considerato. Valer enim utrinque subsistendi consequentia. Quod mirum si est talis actus, scitur à Deo esse. Et si à Deo scitur esse, est. Neque dicas posse actum illum diuinum diuidi ratione in duos, quorum vnus sit cognitio directa aliorum obiectorum, puta voluntatis, omnipotentia, immensitatis, æternitatis &c. Alter sit notitia reflexa ipsius scientia de talibus obiectis. Respondeo enim hanc distinctionem male excogitari, & sine fundamento conueniente rei: quasi cognitio Dei directa non sit per se formaliter in seipsam reflexa virtualiter, & perfectissima sui ipsius notitia experimentalis, multoque perfectior quam per nostras formales reflexiones infinitas haberi possit. Et hæcenus de notitia Dei circa seipsum. De alio vero obiecto in conclusione propositis accedimus sectionibus sequentibus.

S E C T I O II.

De scientia Dei circa possibilis, & alia extra se.

Dico igitur quintò, Deum cognoscere quicquid perfecte & comprehensiuè omnia possibilis. Ita docent omnes Catholici cum D. Thoma quaest. 14. art. 5. & 6. & patet primò, quia Deus se perfecte cognoscens, cognoscit perfecte virtutem, & omnipoten-

tiam suam. Ergo cognoscit omnia possibilis. Nullum enim est possibile ad quod eius omnipotentia non se extendat: & non potest cognosci perfecte virtus aliqua, nisi cognoscatur ea omnia, ad quæ sese extendit, vt rectè ait S. Thom. art. 5. quaest. cit. Secundo, quæcunque sunt possibilis extra Deum, possunt ab illo liberè fieri; & idè verè possibilis sunt, quia in Deo est potentia ea producendi: quæ potentia non nisi liberè operatur: alioqui possibilis essent ab æterno qualia & quanta esse potuissent. Ergo possibilis continentur eminenter & virtualiter in Deo, vt in causa libera. Quod autem est in aliquo vt in causa libera, debet saltem vt fieri possit, ab ipso cognosci. Atqui Dei cognitio non cre sciit: ergo quæcunque possibilis, sunt ab æterno in Dei cognitione, & quidem secundum proprias differentias, atque omni ratione quæ sunt possibilis, quia secundum illas omnes, possunt à Deo produci liberè. Adde illud ad Hebræos 4. *Non est vlla creatura inuisibilis in conspectu eius:* & ad Rom. 4. *Locat ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt:* id est, eadem facilitate cognoscit & iubet vt sint.

Dices, id quod cognoscitur, esse perfectionem cognoscentis, & dare speciem cognitioni. Deus autem non habet perfectionem extra se, neque accipit speciem aut perfectionem ab alio. Quare quæ sunt qualia à Deo, non cognoscuntur ab ipso. Respondeo primò, id quod cognoscitur, non esse perfectionem cognoscentis formaliter, neque specificam cognitionem secundum se formaliter: sed cognitio est seipsa formaliter perfectio cognoscentis, & seipsa formaliter est id quod est. Secundo, neque etiam causaliter obiectum esse perfectionem cognoscentis, aut dire speciem cognitioni: si obiectum tantum, occasionaliter, aut terminatiuè se habet respectu cognitionis, & non concurret causaliter ad cognitionem, per seipsum, vel per speciem à se impressam: quod non faciunt possibilis respectu cognitionis diuinæ. Quare Deus, vt cognoscens, non perficitur vilo modo à possibilibus, quæ tantum se habent terminatiuè respectu suæ cognitionis.

Dico sextò Deum cognoscere quoque non entia, ficta, & impossibilis. Ita S. Doctor q. 14. a. 9. & patet, quia non modò cognoscit affirmatiuas veritates; sed etiam negatiuas: & non tantum quid res sit, sed etiam quid non sit: Ac denique non tantum quicquid fieri potest, sed etiam quicquid potest à quocunque intellectu fingi & cogitari. Hæc enim omnia cognoscibilis sunt, & ab humana mente intelliguntur plurima: multòq; latius patet cognoscibile, quàm ens, aut verum proprietatis entis. Vnde præter transcendentia, Ens, vnum, verum, bonum; admittunt Philosophi supertranscendentia, vt imaginabile, cogitabile, significabile &c. quorum omnium nihil Deo ignotum est. Quare non tantum nouit quæcunque sunt, aut verè esse possunt: sed etiam quid possit vllus intellectus apprehendere ac dicere, & omnino quid

Deus cognoscit non entia, ficta, & impossibilis.

fit possibile aut non fit: & consequenter omnia entia rationis, omnes comparationes possibile, omnes respectus & ordines, siue in rebus fiat per se, siue tantum denominatiue illis tribuantur à conceptu alicuius comparantis & referentis vnum ad aliud. Hæc inquam omnia perfectissime nouit Deus infinita vi sua cognoscendi, quâ attingit ad æquandem omnia intelligibilia.

10. Ad hanc confirmandum D. Thomas ait. in corp. hæc rationem addit, quia scilicet non entia, ficta, & impossibilia, licet non sint simpliciter & actus, sunt tamen aliquo modo in potentia creaturæ, nempe in potentia opinandi, vel imaginandi, vel quocunque modo significandi, quatenus cogitari, fingi, dici, & significari possunt, licet dicantur & significantur ut non entia, ficta & impossibilia. Sed aduertendum est, hæc non modò cognosci à Deo secundum illam denominationem extrinsecam: verum etiam in se & per se quodammodo. Nam & ipsum non esse, ut tale, & ipsum impossibile, seu ipsa impossibilitas, potest cognosci, licet non consideretur ut conceptibilis, vel enunciabilis, aut significabilis. Quemadmodum enim realia possunt sub actum cognitionis cadere secundum se & per se: licet non considerentur ut cognoscibilia, id est, secundum illam denominationem, quod possunt cognosci, aut cognoscantur actu.

Deus non potest fingere entia rationis.

Non enim quodcumque cognoscitur, debet considerari formaliter & expressè sub denominatione illa formali cognoscibilitatis. Non tamen potest Deus fingere entia rationis, id est, concipere aliquid aliter quam sit, & directè atque immediatè cognoscere ad modum entis, id quod non est, nec esse potest. Hoc enim sonat imperfectionem: Sed potest cogitare non esse, quod non est, & esse impossibile, quod impossibile est, etiam citra rationem conceptibilis, vel imaginabilis: Item potest cognoscere quasi reflexè, & mediatè, entia rationis fieri seu fingi actu, vel posse fingi ab intellectu humano vel Angelico: atque ita cognoscere esse fingibile, quod fingibile est: & fictum esse, id quod re ipsa fictum est: quod sine vlla Dei imperfectione potest ab ipso intelligi. Neque enim ipse propterea fingit, neque per se directè & immediatè concipit ut ens, quod non est ens: sed concipit fingi quod fingitur re ipsa; aut concipi posse ad modum entis, quod ita potest re ipsa concipi: atque ita demum vnumquodque cognoscit sicuti est.

11. Obijciens, cognitionem esse imaginem expressam & representationem rei cognitæ. Atqui non entis & impossibilis, ut talis, imago non potest esse, cum nihil sit, ergo nec cognitio. Item obiectum adæquatam cognitionis est ens, & verum; qualia non sunt impossibilia & non-entia. Respondeo ad primum, nō quicquid est cognitio, esse expressiorem, & representationem, vel imaginem, omni modo vel ratione quâ est cognitio. Nam iudicium, seu affirmatio, vel negatio mentalis, ut sic, est cognitio, & non tamen expressio, sed ad hæc

vel auersio intellectus, assentiens aut dissentientis obiecto. Discursus item non est representatio, ut sic, sed illatio, & velut quidam cursus mentis ab vno ad aliud. Actus vero ille quo Deus cognoscit impossibilia, & non entia, directè & immediatè, videtur esse actus quidam per modum negationis, id est, iudicij negantis esse possibile quicquid non est possibile: vel per modum discursus & auersionis intellectus circa ea omnia quæ implicant contradictionem. Nam quemadmodum in nobis est vis non modò ad assentiendum, sed etiam ad dissentiendum: vnde quædam sub assensum nostrum cadunt, quædam sub dissentium: sic in Deo, licet vnus sit actus simplicissimus; ille tamen eminenter continet omnem actum. Quare intelligere possumus Deum quibusdam quasi assentire, & quibusdam velut dissentire: quemadmodum solet dici quædam approbare, & quædam improbare. Cùmque Dei intellectus sit semper reclusus; ea quæ cadunt sub dissentium diuinum quoad posse esse, sunt verè non entia & impossibilia. Vel denique per modum illationis, & discursus virtualis, intellectus diuinus ex eo quod cognoscit esse omnia quæ sunt; infert nihil amplius esse: & ex eo quod cognoscit esse possibile, ea omnia quæ possibile sunt; infert nihil amplius esse possibile: atque ita cognoscit non entia & impossibilia eo omni modo quo possunt sine imperfectione cognosci. Simile quid notauit Vatq. disput. 61. cap. 1. & 2.

Ad secundum Respondeo, id quod communiter dicitur, verum, esse obiectum intellectus, intelligendum esse de obiecto præcipuo, non de adæquato. Nam non tantum cognoscitur verum, sed etiam falsum. Sicut bonum non modò cadit sub appetitum ad volendum & prosequendum; sed etiam malum ad noscendum & auersandum. Sicut ergo cùm dicitur obiectum appetitus esse bonum, sermo est de appetitu secundum præcipuam partem, ad hæc scilicet aut prosequitur iam, sub qua comprehenditur altera: ita quando obiectum cognitionis dicitur esse ens aut verum, sermo est de posteriori parte, sub qua comprehenditur alia.

Ex his patet à fortiori, Deum cognoscere mala quælibet, ut tradit S. Thomas 14. a. 10. nam si cognoscit quæ sunt non-entia & imaginabilia: maior est ratio ut cognoscatur omnia mala, siue naturalia, siue moralia. Mala autem pœna: quippe quæ naturalis magis cognoscibilia sunt, quam plurima eorum quæ possunt cogitari & fingi. Adde ex D. Thomæ, eum qui cognoscit perfectè bona, cognoscere illorum opposita. Atqui Deus perfectè cognoscit omnia bona, & mala sunt bonis opposita: ergo Deus cognoscit omnia mala. Quod si aliquando dicitur Deus ea nescire, ut Habacuc 1. v. 13. intelligendum id est de negatione scientiæ approbationis, de qua inferius. Affirmat autem D. Thomas mala generatim bonis opponi priuatiue: quod in præcepti non est examinandum: sed reiciendum in tr. de Peccatis. Circa priuationes tamè, & negationes, considerandum est eas non esse

12. Verum non est obiectum adæquatum intellectus.

13. Deus perfectè cognoscit quælibet mala.

Priuatione quid sit, & quomodo concipiatur.

entia, neque esse, proprie loquendo, in aliquo subiecto. Implicat enim non ens, esse; id est, non existens existere. Negatio autem & privatio sunt non ens; neque bene concipiuntur, si concipiuntur ut aliquid existens in subiecto, vel extra: sed ut concipiatur privatio sicut oportet, debet concipi formam non esse in subiecto apto: Ex. grat. aërem non habere lucem: oculus non habere facultatem visivam, Negatio autem bene concipitur, quando concipitur non esse id quod verè negatur esse. Quod utrumque fit conceptu comparativo & iudicativo. Atque ita Deus negationes & privationes intelligit: vel etiam per actum dissensus, ut paulò ante diximus.

14
Deus cognoscit omnia in singulari

Sequitur item à fortiori Deum perfectissimè cognoscere quicquid extra ipsum est, etiam in singulari, ut docet S. Thom. quæst. 14. artic. 11. & pater, quia cognoscit quicquid ipse causat quomodocunque, quippe qui causat liberè. Atque creat omnia existentia, etiam in singulari, ac secundum proprias differentias: Ergo &c. Confirmatur, quia quicquid est extra Deum, vel est à Deo solo: vel si à creatura; non est sine concursu Dei liberè operantis quicquid agit ad extra, iuxta illud Ephes. 1. Operatur omnia secundum consilium voluntatis sue. Adde illud Iob 28. Ipse fines mundi intravit, & omnia que sub celo sunt respicit. Et Hebræorum 4. Omnia nuda & aperta sunt oculis eius. Quod autem ait D. Hieronymus in cap. 1. Habacuc, ad illa verba, Mandi sunt oculi tui, ita interpretandum est, ut velit Deum non eodem modo cogitare & curare de culicibus, muscis, & canetis ac de hominibus: iuxta ea quæ subdit, Non simus tam fatui adulatores, &c. eandem rationabilium & irrationabilium curam esse Deo dicentes.

Hieron.

15
Deus novit præterita & futura

Sequitur etiam ex supradictis Deum cognoscere præterita & futura. Nam cum eius scientia non minuat, neque crescat, sed ab æterno tota sit: novit ab æterno & in æternum, quicquid existit pro aliqua temporis differentia, quod comparatum cum scientia ut priori duratione, habet rationem futuri: comparatum verò cum eadem scientia, ut post perfectante, habet rationem præteriti. De futuris autem liberis de quibus est specialis & gravis difficultas, dicam secundo sequenti.

Deus cognoscit infinita

Sequitur ultimus Deum cognoscere infinita, ut habet D. Thom. quæst. 14. artic. 12. Nam possibile, cogitabile, & cætera supradicta, quæ omnia cognoscit in singulari, & secundum proprias differentias, excedunt omnem finitam multitudinem. Neque solùm scientiâ simplicis, intelligentiæ cognoscit infinita, quatenus fertur ad possible, quæ ad nullum finitum numerum definita sunt, cuius dato quocunque finito, non implicet dari aliquid ultra: sed etiam scientiâ visionis, ut verè affirmat S. Doctor artic. cit. quatenus fertur in cogitationes, & affectiones cordium, quæ in infinitum multiplican-

buntur in Angelis, & hominibus in æternum permanentibus, quæ omnes simul sumptæ sunt infinitæ actu, id est, excedunt omnem finitam multitudinem. Loquimur autem hîc de cognitione infinitorum extra Deum. Nam de cognitione Dei circa seipsum, etiam ut infinitum, antea dictum fuit Deum sibi perfectissimè notum esse.

SECTIO III.

De scientia Dei circa futura libera absoluta.

16

Ultimò quòd Deus cognoscat futura libera, siue absoluta, siue conditionata, probatur primò de absolutis, præmissa tamen explicatione terminorum ad statum quæstionis meliùs intelligendum.

Nota igitur primò, per futura libera, intelligi ea quæ contingenter & liberè futura sunt, ita nimirum ut potuerint non esse futura. Hæc autem contingencia non est nisi respectu alicuius causæ liberæ, id est, potentis ponere vel non ponere talem effectum, prout ipsa voluerit. Quicquid enim est à se, est necessariò ex vi suæ perfectionis essentialis, ita ut absolutè non possit non esse. Et quicquid est à causa naturaliter ac necessariò operante, est necessariò, postquam suâ causâ completâ, id est, cum omnibus ad operandum prærequisitis. Superest ergo ut quicquid est contingenter & liberè, sit vi alicuius causæ liberæ, id est, quæ in actu primo completa, habentque omnia ad agendum prærequisita, potest agere, vel non agere, ut liberet.

Contingencia non est nisi respectu causæ liberæ.

17

Nota secundo, futura libera esse in duplici differentia. Quædam quæ pendent à sola Dei voluntate, nullâ creaturâ liberè concurrènte. Alia verò, quæ pendent à libero concursu, vel à libera dispositione creaturarum. Priora omnia sciri à Deo facillè intelligitur. Dei enim decretum de huiusmodi futuris à se solo liberè ponendis infallibiliter, est Deo præsens & notissimum ab æterno. Quare saltem in suo decreto habet medium infallibile, quo se cognoscat. De posterioribus verò difficultas est quomodo possint à Deo præsciri infallibiliter, cum neque in eorum causa, neque in decreto Dei de concurrendo si creatura velit, neque in aliis omnibus antecedentibus determinatione voluntatis creaturæ liberè futuram, habeat Deus in quo, velut indicio certo & infallibili, fundare possit suam notitiam, quæ debet esse certa & infallibilis. Nam postquam illis omnibus, effectus adhuc contingens est, potestque esse & non esse futurus. Quia causa libera est huiusmodi, ut postquam omnibus ad agendum prærequisitis, & quibuscunque antecedentes, se habentibus ad liberam suam determinationem, maneat libera ad utrumlibet, possitque effectum à se pendentem ponere, vel non ponere, ut voluerit: atque ut rectè ait D. Thom. quæst. 14. artic. 13. in corp. contingens non potest